

Sygn. akt I ACa 171/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz (spr.)
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa SA Elżbieta Karpeta
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. J.

przeciwko Skarbowi Państwa-Prezesowi Sądu Okręgowego w (...), Prezesowi Sądu Rejonowego w (...), Prezesowi Sądu Rejonowego (...), Prezesowi Sądu Rejonowego w (...), Prezesowi Sądu Rejonowego w (...), Prezesowi Sądu Rejonowego (...), Prezesowi Sądu Okręgowego w (...), Prezesowi Sądu Rejonowego dla (...), Prezesowi Sądu Okręgowego w (...), Prezesowi Sądu Rejonowego w (...), Prezesowi Sądu Apelacyjnego w (...), Prezesowi Sądu Okręgowego w (...) i Prezesowi Sądu Apelacyjnego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 16 kwietnia 2012r., sygn. akt II C 625/11,

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 171/13

UZASADNIENIE

Powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz od reprezentowanego przez prezesów licznych sądów pozwanego 160000,- zł zadośćuczynienia z tym uzasadnieniem, że w szczegółowo oznaczonych sprawach, jakie toczyły się przed tymi sądami, postępowanie toczyło się przewlekłe, co spowodowało znaczne pogorszenie stanu jego zdrowia: zwiększone

nadciśnienie, bóle i zawroty głowy, bóle wątroby i żołądka. Wskazał też, że sprawach tych, w których zapadły już prawomocne rozstrzygnięcia, składał skargi na przewlekłość postępowania, w których zawarł żądania stwierdzenia przewlekłości postępowania, skargi te jednak bezpodstawnie zostały odrzucone lub oddalone.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu i zarzucił, że powód nie wykazał przesłanek dochodzonego roszczenia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy odrzucił pozew w części dotyczącej żądania zapłaty za przewlekłość w sprawie I C 64/08 Sądu Rejonowego (...) w (...), w pozostałej części powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa 3600,-zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Przytoczył Sąd następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

Powód jest inicjatorem szeregu postępowań cywilnych.

Z jego powództwa wpłynęły do Sądu Okręgowego w (...) sprawy:

- I C 472/10, w której po rozpoznaniu szeregu wniosków formalnych 5 sierpnia 2011 r. pozew z uwagi na powagę rzeczy osądzonej odrzucono,

- I C 781/10, w której po dokonaniu szeregu czynności wyrokiem z 19 września 2011 r. oddalono powództwo,

- I C 1045/07, w której 22 kwietnia 2008 r. zarządzono zwrot pozwu i w której zażalenie na to zarządzenie oddalone zostało 18 czerwca 2008 r.,

- I C 375/10, w której 11 marca 2011 r. zarządzono zwrot pozwu i w której zażalenie na to zarządzenie oddalone zostało 15 września 2011 r.,

- I C 511/11, w której 17 maja 2011 r. zarządzono zwrot pozwu i w której zażalenie na to zarządzenie oddalone zostało 21 października 2011 r.,

- I C 362/11, w której 16 sierpnia 2011 r. zarządzono zwrot pozwu i w której zażalenie na to zarządzenie oddalone zostało 21 października 2011 r.

Do Sądu Apelacyjnego w(...)wpłynęły skargi na przewlekłość postępowania, z czego pięć oddalono, jedną zaś odrzucono.

Do Sądu Rejonowego w (...) wpłynęły dwie sprawy:

- I C 290/10, w której po cofnięciu powodowi w dniu 19 lipca 2011 r. zwolnienia od kosztów ten w piśmie z 22 września 2011 r. rozszerzył żądanie, w związku z czym 10 stycznia 2012 r. zapadło postanowienie w przedmiocie własności rzeczowej; skargę powoda na przewlekłość postępowania Sąd Okręgowy w (...) w sprawie III S 175/11 10 listopada 2011 r. odrzucił.

- I C 407/10, w której 15 marca 2011 r. zwolnienia od kosztów i oddaleniu jego zażalenia na to postanowienie wezwano go o 2000,-zł opłaty, ten zaś 16 stycznia 2012 r. ponownie wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych; w sprawie tej Sąd Okręgowy w (...) rozpoznał zarejestrowaną pod sygnaturą III S 163/11 skargę powoda na przewlekłość postępowania i postanowieniem z 10 listopada 2011 r. skargę tę odrzucił,

W sprawach Sądu Rejonowego (...)w (...) I C 445/10, I C 1187/10 I C 876/10, I C 956/07 i I C 871/10 wpłynęły skargi na przewlekłość postępowania, które Sąd Okręgowy w (...) odrzucił postanowieniami z dnia 10 listopada 2011 r. w sprawach (odpowiednio): III S 166 /11, III S 167/11, III S 169/11, III S.192/11 i III S 193/11.

W sprawach Sądu Rejonowego (...) (w motywach podano oczywiście omyłkowo (...)) w (...) I Co 500/10, I C 1668/10, I C 1663/09, I C 1587/10, I C 1374/10 oraz I C 1934/10 skargi powoda na przewlekłość postępowania w sprawach (odpowiednio): III S 178/11, III S 184/11, III S 173/11, XVI S 39/12, III S 183/11 i XVI S 35/12, a także III S 171/11 i

XVI S 34/12 postanowieniami Sądu Okręgowego w (...) zostały odrzucone bądź oddalone. Z kolei w sprawie tego Sądu I C 64/08 powód już dwukrotnie występował o zapłatę w związku z tokiem postępowania w niej, a Sąd Okręgowy w (...) wyrokiem z 24 maja 2010 r. w sprawie I C 866/09 powództwo jego oddalił.

W sprawach Sądu Rejonowego w (...) I C 268/08, I C 1459/10 i I C 93/10 Sąd Okręgowy w (...) oddalił lub odrzucił skargi powoda na przewlekłość postępowania w sprawach (odpowiednio): III S 146/11 i III S.146/11, III S 153/11 oraz III S 154/11 i III S 320/11, w sprawie I C 892/10 zaś skarga powoda została przedstawiona Sądowi Okręgowemu w (...).

W sprawie Sądu Rejonowego w (...) I Nc 5144/10 skargę powoda na przewlekłość postępowania Sąd Okręgowy w (...) postanowieniem z 10 listopada 2011 r. odrzucił w sprawie III S 160/11; w dniu 1 lutego 2012 r. powód złożył kolejną skargę na przewlekłość postępowania w sprawie I Nc 5144/10.

Do Sądu Okręgowego w (...) wpłynęły dwa pozwy, zarejestrowane pod sygnaturami I C 216/10 i I C 205/10. W obu sprawach powództwa zostały oddalone. W sprawach tych powód składał skargi na przewlekłość postępowania, które zostały oddalone.

W sprawie Sądu Rejonowego w (...) I C 146/10 w dniu 26 stycznia 2011 r. powód złożył skargę na przewlekłość postępowania, którą Sąd Okręgowy w (...) postanowieniem z 3 marca 2011 r. w sprawie III S 16/11 oddalił.

W rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy (...) sprawie I Co 116/10 powód również wnosił skargę na przewlekłość postępowania, którą w sprawie I S 137/11 Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił.

W sprawie Sądu Okręgowego w (...) II C 122/10 powód także wniósł skargę na przewlekłość postępowania, którą Sąd Apelacyjny w Katowicach odrzucił.

Powód jako podstawę roszczeń wskazał przepis art. 16 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Z zawartych w pozwie twierdzeń należy domniemywać, że powód doszukuje się źródeł odpowiedzialności pozwanego w przepisie art. 417 k.c. lub art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c.

W myśl art. 16 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki strona, która nie wniosła skargi na przewlekłość postępowania zgodnie z art. 5 ust. 1, może dochodzić na podstawie art. 417 k.c. naprawienia szkody wynikłej z przewlekłości po prawomocnym zakończeniu postępowania co do istoty sprawy. Natomiast stosownie do treści art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

W świetle tych przepisów ocena, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, jest możliwa w postępowaniu o zapłatę jedynie wtedy, gdy strona nie złożyła skargi na przewlekłość postępowania i doszło do zakończenia postępowania co do istoty sprawy. Tymczasem z zebranego materiału dowodowego wynika, że powód we wszystkich wskazanych w pozwie sprawach wniósł skargę na przewlekłość postępowania, która została bądź oddalona, bądź odrzucona, a stosownie do art. 365§1 k.p.c. sąd orzekający w tej sprawie jest związany orzeczeniami sądów, które orzekały w kwestii stwierdzenia przewlekłości postępowania.

Powód 160000,-zł domagał się od wskazanych w pozwie stationibus fisci, twierdząc że w związku z przewlekłymi postępowaniami doznał uszczerbku na zdrowiu, jednak stronie, która złożyła skargę na przewlekłość postępowania, przysługuje prawo domagania się odszkodowania jedynie wtedy, gdy skargę tą uwzględniono.

W tej sytuacji brak było podstaw do uwzględnienia wniosku dowodowego powoda dla wykazania wpływu przewlekłości postępowania na jego stan zdrowia. Tak sformułowany wniosek dowodowy miał na celu wykazanie istnienia związku przyczynowego, który jako jedna z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej jest ustalony

dopiero wtedy, gdy przesądzi się istnienie przyczyny, z której wystąpieniem strona wiąże poniesioną szkodę. W tym przypadku badanie istnienia związku przyczynowego było zbędne z racji nieistnienia przyczyny, z którą powód wiązał istnienie odpowiedzialności odszkodowawczej.

Niezależnie od tych wywodów wskazać należy, że nie można uznać za pozostające w adekwatnym związku przyczynowym z oddaleniem lub odrzuceniem skarg powoda pogorszenie stanu jego zdrowia, oceniając natomiast żądanie pozwu w świetle art. 24 k.c. wskazać należy, że sądy rozpoznające skargi na przewlekłość postępowania działały w granicach prawa i w ramach swoich kompetencji.

W części dotyczącej żądania zapłaty za przewlekłość postępowania w sprawie Sądu Rejonowego (...)w (...) w sprawie I C 64/08 pozew podlegał odrzuceniu, tożsame roszczenie było już bowiem rozpoznane przez Sąd Okręgowy w (...).

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach przywołał Sąd normę 98 k.p.c.

W apelacji od opisanego wyżej wyroku powód wniósł o jego zmianę przez uwzględnienie powództwa lub o uchylenie go i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Zarzucił powód naruszenie prawa materialnego, a także prawa procesowego przez pozbawienie go możliwości brania udziału w procesie i przez odmowę ustanowienia dlań pełnomocnika z urzędu oraz przez zaniechanie przesłuchania jego i świadków i przez nieprzeprowadzenie dowodu z jego dokumentacji medycznej i z opinii biegłego; zarzucił też, że obciążenie go kosztami procesu było nieuzasadnione.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie dopuścił się Sąd Okręgowy zarzucanych uchybień proceduralnych, które pozwoliłyby podzielić tezę skarżącego o prowadzącym do nieważności postępowania pozbawienia go możliwości obrony jego praw. Mógł wszak powód brać udział w postępowaniu, rozprawa, o terminie której nie został powiadomiony, została bowiem z tej przyczyny odroczone, a o posiedzeniu sądowym w dniu 16 kwietnia 2012 r. został prawidłowo zawiadomiony. Podobnie nie uzasadnia tezy o pozbawieniu możliwości obrony praw powoda przez odmówienie przyznania mu pełnomocnika z urzędu. Chybiony jest też zarzut zaniechania przesłuchania świadków z tej prostej przyczyny, że prowadzenia takiego dowodu powód nie wnioskował.

Odmienne ocenić należy zarzut obrazy przepisów procesowych przez nieprzeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda, z jego dokumentacji medycznej oraz z opinii biegłego lekarza, wnioski o dopuszczenie i przeprowadzenie takich dowodów powód bowiem złożył. Odmowa dopuszczenia i prowadzenia tych dowodów nie musi jednak oznaczać, że dopuścił się Sąd Okręgowy uchybienia, w szczególności takiego, które mogłoby mieć wpływ na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia. Zgodnie z art. 227 k.p.c. wszak przedmiotem dowodu są tylko takie fakty, które mają dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Powód dowód ze swoich zeznań oferował na okoliczność przebiegu licznych postępowań sądowych i ich wyników oraz na okoliczność pogorszenia się jego stanu zdrowia wskutek przewlekłości w ich prowadzeniu. Dowód z zeznań strony, który z samej swej istoty (art. 299 k.p.c.) jest dowodem uzupełniającym, dopuszczanym jedynie wtedy, gdy pozostały jeszcze niewyjaśnione pewne istotne fakty, był oczywiście zbędny dla ustalania przebiegu postępowań sądowych; ustaleń w tym przedmiocie powód zresztą nie kwestionuje. Z kolei prowadzenie dowodu z zeznań powoda na okoliczność wpływu toczących się z jego inicjatywy licznych postępowań sądowych na jego zdrowie, a także z wnioskowanej na tę samą okoliczność dowodów z dokumentacji medycznej było zbędne, dowody te dla wykazania tej tezy były bowiem nieprzydatne. Co się z kolei tyczy dowodu z opinii biegłego, to dla wykazania związku między podnoszoną przez powoda przewlekłością postępowań sądowych a jego stanem zdrowia przydatny byłby on jedynie pozornie, a dopuszczanie i prowadzenie go generowałyby tylko zbędne koszty i prowadziłyby do przedłużania

postępowania, co narażałoby powoda na kolejny dyskomfort. Nie trzeba wszak dysponować żadnymi wiadomościami specjalnymi, by stwierdzić, że uszczerbek na zdrowiu, tak w zakresie somatycznym jak i psychicznym, nie może być normalnym następstwem toczących się (nawet długo) postępowań sądowych, i to niezależnie od tego, że postępowania te (w ilości znacznie przekraczającej racjonalne potrzeby) wszczynane były przez samego powoda.

Skoro zatem powód roszczenie swe wyraźnie wywodził z pogorszenia się stanu jego zdrowia, a oczywiste jest, że pogorszenie takie nie mogło być skutkiem postępowań sądowych, zasadnie i bez jakiegokolwiek obrazy prawa materialnego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że brak jest przewidzianych w art. 417 k.c. (a więc i w art. 445§1 k.c.) podstaw do zasądzenia od pozwanego na jego rzecz jakiegokolwiek kwoty. Zasadnie także uznał Sąd ten, że brak było przesłanek do uwzględnienia powództwa przewidzianych w art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c., choć podkreślić wypadnie, że – wbrew jego stanowisku – roszczeń wynikających z naruszenia jakichś dóbr osobistych powód nie dochodził.

Wobec braku (z przyczyn wskazanych wyżej) podstaw do uwzględnienia powództwa zbędne stało się dociekanie, czy istotnie we wszystkich lub w niektórych spośród wskazywanych przez powoda spraw doszło do przewlekłości postępowania. Dla porządku zatem należy wskazać, że art. 16 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie stanowi przeszkody dla dochodzenia przewidzianych w nim roszczeń w razie odrzucenia skargi strony na przewlekłość postępowania, nie jest to bowiem jej merytoryczne rozpoznanie. Jednocześnie również dla porządku wskazać trzeba, że analiza toku postępowań we wszystkich wymienionych przez Sąd Okręgowy sprawach, a także w pominiętych przez ten Sąd sprawach Sądu Okręgowego w (...) I C 682/11 i Sądu Rejonowego dla (...)w (...) I C 538/08, przewlekłości nie sposób się dopatrzeć.

Równie bezzasadnie kwestionuje w apelacji powód obciążenie go kosztami procesu. Zasądzenie od strony przegrywającej na rzecz strony wygrywającej zwrotu kosztów wynika wprost ze statuującej zasadę odpowiedzialności za wynik procesu normy art. 98§1 k.p.c. Przewidziana w art. 102 k.p.c. możliwość zaniechania obciążania strony przegrywającej kosztami w całości lub w części stanowi od tej zasady wyjątek, który uzasadniony musiałby być szczególnymi okolicznościami. Okoliczności takich tymczasem w sprawie niniejszej nie sposób się dopatrzeć.

Z powyższych względów na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego podstawę swą znajduje w normie art. 98 k.p.c.